

DELICIARUM
EPISTOLICARUM
FESTIVALIUM

Exercitatio Decima quarta

P R Æ S I D E

CHRISTIANO GUEINZIO

Rectore Gymnasii Hallensis

Respondente

JOHANNE-NICOLAO BENCKERO

Hallensi Saxone

In

Festo Johannis Baptiste.

CID. DC. XLIV.

HALLIS-SAXONUM

Typis Christophori SalfeldI.

VIRIS

*Admodum Reverendis, Clarissimis, Humanis-
simis, eximia pietate, sincera religione, summaque
verum experientia, & auctoritate
prestantissimis.*

Dn. GOTHOFREDO OLEARIO,
S. S. Theologiae Doctorei meritissimo, ad
Divum Ulriciani Pastori primario fidelis-
simo, Scholarchae gravissimo.

Dn. JOHANNI OLEARIO, S. S.
Theologiae Doctorei dignissimo, Reve-
rendissimi, Illustrissimi, & Celsissimi
Principis ac Domini, Dn. AUGUSTI,
Archiepiscopi Magdeburgensis concio-
natori Aulico celeberrimo.

Dn. M. TILEMANNO OLEARIO,
Ulriciani, quod Halis est, Templi Diaco-
no primario, uti industriosissimo, ita vi-
gilantissimo.

*Dn. Avunculis, quolibet honoris & ob-
servantiae magistero aeternum excipiendis*

Haec primitias Theologicas
in

Amoris monumentum,

&

Favoris incitamentum

quam humillimè mancupat

Johannes Nicolaus Benckerus R.

EPISTOLÆ

In

FESTO JOHANNIS BAPTISTÆ

ANALYSIS

Esa. 40. à v. 1. usq. ad 6.

THESIS I.

uandis Johannes secundum Christi testimonium sit maximus inter natos mulierum, emineatq. præter Christum, universis Matth. 11, 11. Unde juxta Bernhardum unus est, nec secundum habet: tria namq. Deus fecit sine secundo, Christum, Mariam & Johannem: tamen & Elia comparatur Matth. 11, 4. 1. ob Spiritum Sanctum, cujus virtute, ut Elias, indutus erat Luca 1, 17. 2. ob Zelum, dum Herodem objurgavit Marc. 6, 18. Phariseos increpavit Matth. 3, 7. 3. ob victum, quem

) (2 admo-

admodum ille à corvis pascitur 1. Reg. 17, 6.
Sic hic vescitur locustis & agrestibus Matth. 3, 4.
4. ob vestitum. Uterq; enim zona pellicea cinctus
fuit, de illo 2. Reg. 18. de hoc Matth. 3, 4. 5.
ob mundi premium, Elias multas persecutiones
passus est ab Iesabele 1. Reg. 19, 3. Johannes ab
Herodiade Matth. 14, 9. ut rectè dicatur quod
sit similis Elie, imò quod sit major. Id quod eti-
am Epistola declarat.

2. In qua habentur quædam generalia,
quæ concernunt statum & populum quoad
adventum per exhortationem, quæ consistit
tum in consolatione v. i. In quo mandatum
ingenere, Consolamini, consolamini. Allo-
quitur enim Deus Prophetas, Apostolos, & in
universum omnes, quo solatio refocillent audi-
tores, propter solvendam captivitatem tum
temporalem Babylonicam, quemadmodum
Chaldaica paraphrasis intendit, tum spiritu-
alem Diabolicam potissimum, quemadmodum
rabbi David Kimchi etiam consentit, dum
monet, omnes istas consolationes de diebus Mes-
siae esse intelligendas.

3. Repetitur verò vox consolationis Empha-
ticè per antanaclasin sine ταυτολογία; quia
1. serua Dei voluntas ut consolentur populum

omnes doctores; & quia 2. est officii paracletici
requisitum, ut diligenter hoc ipsum praestent,
quemadmodum & fecit Christus, & ipse Apo-
stolus Paulus 2. Cor. 1, 9. & sequentibus.

4. In specie est tum objectum sive materia
circa quam, ut consolentur populum: sub-
jecti enim sunt credentes cruci Esa. 45, 11.
Et cum in superiore capite, de captivitate Baby-
lonica haut obscure differuisset propheta, opus
fuit consolatione Evangelica, qua animi populi
erigerentur. Ideoq; describit populum per E-
pitasin à relato, dum eum populum suum
vocat, ut qui à Deo affligebatur propter pec-
catum, etiam ab eodem solatio refocillaretur:
fidelis enim est Deus, ut qui mortificat, &
iam vivificat. Quin Evangelium est jucunda
consolatio, & leti nuncii declaratio. Id quod
& verbum nachan notat, dum mutationem,
que fit consolatione, denotat.

5. Tum est efficiens causa, cujus appella-
tio: siquidem hoc dicit Deus, qui & ipse po-
pulum suum efficaciter consolatur Esa. 51, 12.
& 66, 13. & qui planè paterno est in suos ani-
mo, misitq; propterea Salvatorem mundi. Hæc
enim intelligenda sunt de tempore Novi Testa-
menti, secundum Esa. 52. cap v. 6. & 7. & se-
cundum contextum huius capituli; etiam per

pracones verbi caelestis, uti testatur Apostolus Paulus Thess 2, 13. Et relatio quod Deus noster; sunt enim alii Dii, qui idola gentium, qui non consolantur, sed iritantur, non vacillantur, sed nugantur. Officium itaque doctoris Evangelici est consolari populum.

6. Et consistit in blanda compellatione v. 2. In quo partim propositio, continens modum leniorem, ut loquantur ad cor Jerusalem, id est ut verbis blandis consolentur populum, quo ad cor penetret, & recreetur populus Dei, sicuti ista formula usurpatur Gen 50, 21. 2. Sam. 19, 7. 2. Paral. 30, 22. Osee 2, 14. ne sit externa tantum & frigida consolatio, de qua Jobus conqueritur cap. 16, 2. sed interna & cor penetrans, secundum promissionem Job. 16, 22. & Ps 112, 4. Hec enim est pax Dei Col. 3, 15. victoria pii Apoc. 12, 11. gloria etiam ejusdem Ps. 55, 8.

7. Et vehementiorem, ut clamant ad eam, id est ut praedicent, vocandoque dicant, quo omnes audiant, quemadmodum propterea etiam Johannes, reliqui que doctores voces clamantis dicuntur Job. 1, 23. Evangeliumque vox Domini super aquas Ps. 29, 3. Non ergo tacere debent, sed clamare doctores Ecclesie. Atque ut & commendatur ministerium externa vocis, quod

quod efficitur per spiritum sanctum, dum Evana-
gelium vox in auribus, non, ut lex, in tabulis.

8. Partim propositionis ratio primaria
propter liberationem, quia completa est
militia eius. Completa dicitur propter certi-
tudinem, ut sit prateritum, pro futuro. Per mi-
litiam autem tum proprie intelligitur hostis spi-
ritualis, ut est Satanas, mundus, caro, qui licet
hostes infensissimi, Eph. 6, 12. 1. Per. 5, 8. ta-
men per Christum sunt victi. 1. Cor. 15, 54. &
seqq. Id quod etiam testatur Zacharias Luc.
1, 21. sunt q̄ omnes Christiani milites, Rom.
13, 14. Tum etiam intelligitur cultus Veteris
Testamenti, dum verbum militare itidem de
functionibus talibus usurpatur. Exod. 38, 8.
Num. 43, 24. 1. Sam. 2, 22. Dan. 8. At per
Messiam ab illo onere liberati dicimur. Act. 15,
28. Ut videatur finitum tempus militia Levi-
tica, sicq̄ tempus alterum spirituale, de quo
Paulus 1. Tim. 1, 18. Gall. 4. Non vero malitia
legendum est, uti habet Glossa ordinaria, quam-
vis utraq̄ illa militia sit mala.

9. Et propter salvationem in genere, quia
est remissa iniquitas ejus. Id est peccata per le-
gis abrogationē, (ubi enim nulla lex, ibi nullum
est peccatum) per ipsum Christum, quia per no-
men ejus habent omnes remissionem peccatorum

Act.

*Act. 10, 43. ita ut jam habeat Deus cum sibi
satisfactum, acceptas afflictiones, nec amplius ve-
lit punire.*

*10. Et in specie rationis ratio secundaria,
quia accepit de manu Domini duplicia pro
omnibus peccatis. Hoc est remissionem pecca-
torū & reconciliationem, gratiam pro peccato,
& vitam pro morte. Desumpta enim est hac
phrasis ex ritu Vet. Test. quo in hereditate ade-
unda primogenitus duplā partem accepit Deut.
21, 17. jam populus Dei habetur pro primoge-
nito, cujus typus in populo Israelitico precessit
Exod. 4, 23. ita ut satis superq; sit castigata
iniquitas, dum Ecclesia duplum accipit per Chri-
stum, beneficiū. Non itaq; per satisfactiones mee-
ritorias, sed divinas. Intelligitur etiam portio
hereditatis cœlestis, vita & abundantia Job.
10, 10. gratia & gloria Ps. 84, 10. Licet Kim-
chi, Hieronymis, & Musculus de duplici ca-
pivitate intelligant, Babylonica & Romana,
vni & Chaldæus, qui Ellipsin in textu statuit,
ac duabus vicibus punitam asserit.*

*11. Specialia sunt de Christi prodromo,
nempe de Johanne particulariter quoad of-
ficiū ejus. Cum enim vellet probare Prophee-
ta tempus adesse quo statio dimittenda, & quod
Deo satisfactum, ostendit se audire vocem.*

Quæ

Quæ summam consistit in prædicatione
seu viæ præparatione v. 3. In quo subjectum
respectu modi ab officio, quod sit vox cla-
mantis, per quam intelligi ipsum Johannem Ba-
ptistam, patet tum ex allegatione Evangelistarum
Matth. 3, 3. Marc. 1, 3. Luc. 3, 4. tum ipsius Ba-
ptiste, qui ipse ad se applicat Job. 1, 23. & ejus
deniq; patris Luc. 1, 26. Vox verò clamantis, seu
vox clamans dicitur, dum omnes ad se venientes
peccati cōvicit, & seris divina ire denunciatione
cōsternavit. Voci verò comparatur, quia uti vox
trāsit & verbum permanet, sic Johannes non diu
fuit, sed Christus permansit Job. 3, 30. Et cla-
mantis dicitur, quia non sui ipsius, sed alterius
erat minister, uti habet Rud. Ardens ex 2.
Corinth. 5, 20 simulq; innuitur, quod diu tace-
rint Propheta, & quod sub lege rauceo fuerit,
modò tempore Evangelii candida vox & veri-
tas secundum Theophylactum: ut & mone-
antur doctores ne taceant, sed clament secundum
Esaiæ 25, 1. Triplex enim vox esse debet juxta
Hugonem pastoris, suavis ad infirmos, dulcis
ad morientes, & alta ad surdos in peccatis. Et
loci quod in deserto hoc fieri debeat. Nam
illa verba ad vocem clamantem referenda esse
& Evangelista ostendunt, qui acti spiritu San-
cto. 2. septuaginta ita distinguunt, & 3. veritas

historie probat, dum ipse docuit in deserto, & vo-
catus illinc, etiã magnam partẽ ministerii ibidem
peregit. Luc. 3, 3. Joh. 1, 21. quia 1. dissidebat ab
opinionibus sacerdotũ templi 2. quia finẽ instare
annunciabat 3. quia de Christo dicitur, quod ve-
nerit ad templũ Malach. 3, 1. & de Johanne quod
in deserto Esa. 40, 3. Et Lucas testatur ipsum fuis-
se usq; ad tempus auctoris *Ætæ* in deserto Luc. 1,
80. Neq; quicquam, quod habet Tremellius
& Junius obtinet accentus; siquidem ille per Spi-
ritum Sanctum limitatur, ubi ponendus, vel
non. Deinde est minor, & habetur in voce cla-
mantis Sakeph minor, in voce deserti verò Sa-
keph major, qui potius separat à sequentibus
quã conjungit, dum Sakeph utrumq; solet se-
pius conjungere, uti habet Helvicus de accenti-
bus. Nec multum refert dum in altero dici-
tur, quod in solitudine debeat recta fieri via: idq;
enim non de facientibus intelligendum, sed de doc-
cente, quod & ille inibi tradidit, uti Forerius su-
per hunc locum monet. Etiam per desertũ potest
intelligi populus gentilis, quamvis Jos. 18, 17.
mentio fiat arcis adunim, que in deserto, ubi
Essai. & Johannis spelunca, ut tanquam studi-
osus amarit solitudinem, ubi & Eliseus & Elias
Scholas habuerunt.

12. Prædicatum continet effectum in ge-
nere

nerere per similitudinem, ut complanetur via
Domini. Ac si diceret: tollite omnia impedi-
menta per predicationem legis, qua Dominum
id est Christum a se repellere possunt, ut fieri so-
let, quando principes magna cum pompa urbem al-
liquam ingredi volunt. Verbum enim Ebraicum
faciem reddere significat, ne habeat aliquid for-
dium inequalitatis & indecentiae. De Domino
dicitur Gen. 24, 3. Malach. 3, 1. de via Luc.
Et in specie ut rectam facerent in solitudi-
ne semitam stratam Deo nostro. Non enim
sufficit parare viam, sed rectam facere, ne per am-
biges cogatur qui ire. Hebraea vox Mesilloth
significat viam stratam lapidibus, ut rectam ad
Christum, non ad alios, ire queant. Utrumque
verò dicitur de Christo, qui ut supra vocatur
Dominus sive Jehovah, ita hic Deus noster: pro-
pterea quod causa salutis nostrae in mundum ve-
nit, id quod Johannes praedixit predicando
Matth. 11, 11. Luc. 16, 16

13. Tum consistit in poenitentiae praedica-
tione seu demonstratione v. 4. In quo ante-
cedens, tum de valle, quod omnis vallis sit
exaltanda: per quam intelligitur nimia humi-
liatio, orta ex seria peccatorum contritione.
Vallem enim vocat omnes afflictos peccatores,
qui sedent in umbra mortis, & qui sunt contrito
corde

'corde & humiliato spiritu; ideoq; non audent
sublevare oculos in cœlum, memores delictorum
suorum, uti Publicanus fecit Luc. 18, 13. & fi-
lius perditus Luc 15, 21. Cum igitur sese coram
Deo abjiciunt & humiliant, Deus illos exaltat,
& eos ablegavit Johannes ad Christum, ut
gratiam pro gratia sumant Ioh. 1, 16. & hoc
est exaltari.

14. Tum de monte, ut omnis mons & col-
lis, id est omnis superbus & elatus humilietur.
Duobus enim modis peccatur potissimum, vel
in defectu per abjectionem, vel in excessu per
elationem, ut per montem & collem ita intelli-
gantur, qui fiducia propria justitiæ elati, re-
gnum cœlorum sibi deberi existimant. At ista sub-
limitas rejicienda erat, ut Christus reverenter
exciperetur: Humilia enim respicit Deus Ps. 137.

15. Consequens quod prava futura sint in-
directa, & aspera in vias planas. Hoc est o-
mnia mala finitum iri, eritq; facilis & plana via
perveniendi ad justitiam, seu consequendi salu-
tem, id quod fit, dum predicatione sua utramq;
pœnitentiæ partem contritionem & fidem pro-
bè inculcavit, ut denuntiatione ire Dei cordium
superbiam humiliarit, & promissione Evange-
lica de gratuita remissione peccatorum per Chris-
tum obtinenda humilium instar vallium men-

tes

tes erigantur, quod testatur & Zacharias Lue.
1, 77. ut ita sit consolatio regni Dei, que predi-
cationi resipiscentie adjungitur.

16. Quoad effectum seu fructum; Et est
salvatoris demonstratio v. 5. In quo modus
quoad objectum: monstrabitur enim gloria
Domini, nempe per Johannem, dum ab eodem
Christus ostensus, & digito monstratus. Et per
Christum, dum homo factus, quod semet ipsum
stupendis miraculis manifestavit, uti habetur
Joh. 2, 11. sunt enim miracula testimonia
doctrinae coelestis per Apostolos & doctores 2. Cor.
4, 6.

17. Et organon, quod visura sit omnis ca.
ro pariter, id est partim ubi conversatus Chri-
stus in his terris, Ioh. 4, 1. partim ubi & voca-
tae sunt omnes gentes Ps. 19, 1. Marc. 16, 15.
aeque enim judaeis & grecis annunciatum est
Evangelium.

18. Est eventus, quod os Domini lo-
cutum est; quia Deus ita prae-dixerat, & per
prophetas annuncia-verat, quae eventu confir-
mata, & tandem comprobata sunt, uti & Chal-
daeus inquit in sermone Domini decretum est.
Idem habet & Kimchi, quia ipse ultimo, uti
habetur Ebr 1, 1. patris voluntatem revelavit
& gloriam suam demonstravit. Non ergo ho-
minis

*minia, sed Dei verbum est, quod annunciatur.
Est enim commendatio Evangelii ab autore.*

HINC NOTA.

I. *Consolamini, Consolamini) Considera afflictos solatio esse erigendos, ut discas post legis terrorem Evangelii gratiam subjungendam esse*

II. *Vox Clamantis) Considera, clamandum esse non tacendum, si vis esse minister Dei, ut discas extollere vocem, & increpare scelera.*

III. *Parate viam Domino) Considera Deum velle omnia munda & sancta, ut discas vitare sordes peccatorum, si vis quò te accedat Deus.*

QUÆSTIO PHILOLOGICA ex Evangelio.

I. *Quodnam tempus pariendi sit, & cui Johannes consueto naturæ ordine natus. R.*

A *pud Philosophos variè disputatur de tempore parus. Aristoteles lib. 7. c. 4. de historia animalium homini mirè multiplex pariendi tempus esse scribit. Nam & septimo mense (idem habet & Hippocrates libro de septimestri partu) & 8. & 9. parere posse, ut plerumq; decimo, quamvis octomestris partus in
nost-*

nostris locis raro sit vitalis, in Ægypto tamen uti
testatur Plinius lib. 7. c. 7. Johannes nono men-
se à conceptione natus secundum consuetum na-
tura ordinem & cursum: tum ne cavillatores
impii haberent quod calumniosè calumina-
rentur: tum ne improbi haberent quo illicitos
congressus & partus suos speciosè tuerentur.

2. Unde nomen Johannis.

Chrysostronus lib. 45. Hom. 16. Tom. 2.
gratiam DEI interpretatur. 10. inquit enim
dicitur Domini & anna gratia, quia majorem
accepit gratiam. Verius tamen est, à radice
Hanan, quod idem est ac gratiosus, & propiti-
us fuit. Quia DEUS respexit populum suum,
& visitavit eundem secundum assertionem Zach.
v. 68.

3. An recte illa verba: Alle findes find?

Piscator mavult: Alle geschlechte: Verum
quum yevea dicatur de posteris, cur non ita
redderetur? quia 1. per nepotes conservatur
familia 2. idem est quod apud Ebraeos libne ba-
nim in filios filiorum, uti habetur Ps. 103., 17.
nam eadem sunt verba utrobiq;: que tamen
& Piscator ipse, ita transtulit auf findes
finder. Nec satis perspicuum Alle geschlechte
nach einander | quum phrasis Græca aliter sonet,
& scriptura non ita loquatur.

In Scamno quicumq; locum tenet, optimus in-
stantes præ reliquis esse videtur homo. (ter
Quippe potest populum solari fortius, imò
Solari melius, dixit ut ipse Deus.

Cor penetrat Solymæ, quia pugna peracta, re-
Culpa; loco culpe sunt bona dupla Dei. (missa
Vox in deserto clamosa: parate Jehovæ
Usq; vias! Fiat semita recta Deo.

Mons humilis fiet; quin exaltabitur omnis
Vallis; erunt simul & aspera plana satis.

Gloria nam Domini patefiet, cernet & omnis
Talia, quod pariter dixerit ista Deus.

Amosides testis, repetit BENCKERUS. Habet
Pergit ut, in Scamno nobiliore locum. (bit)

ita testatur

Gueinzius:

Ἔς' ἔρανόφρων παντελῶς, ἢ δ' ἄξιός
πάντων ἔργς κλέγς τε ἀνθρώπων, ὅτω
θεοῖό ἐς; φροντίδος διὰ γράμματα.

BENKĤPE σεμνὲ τοιαῦτὰ' τιν μέλῃ μόνῃ,
ἕως τύ τι πρὸς ποιμένων εἶη λέγες,
γνωθέντι αἰεὶ τῆτέω μενε,
δώσῃ ἀπόλλων ὡυτὸς ὄρχήσαν πάλαμ.

bonæ scævæ ergò

deprop.

SAMUEL STURMIUS, L. L.

Instandsetzungsschein

ersten und letzten Lagen des Buchblocks
den in siedenden Bädern gereinigt und ge-
tigt. Mürbe und zerissene Teile des Papiers
den ausgebessert.

Bucheinband wurde originalgetreu wieder
gestellt.

ULB Halle

006 386 679

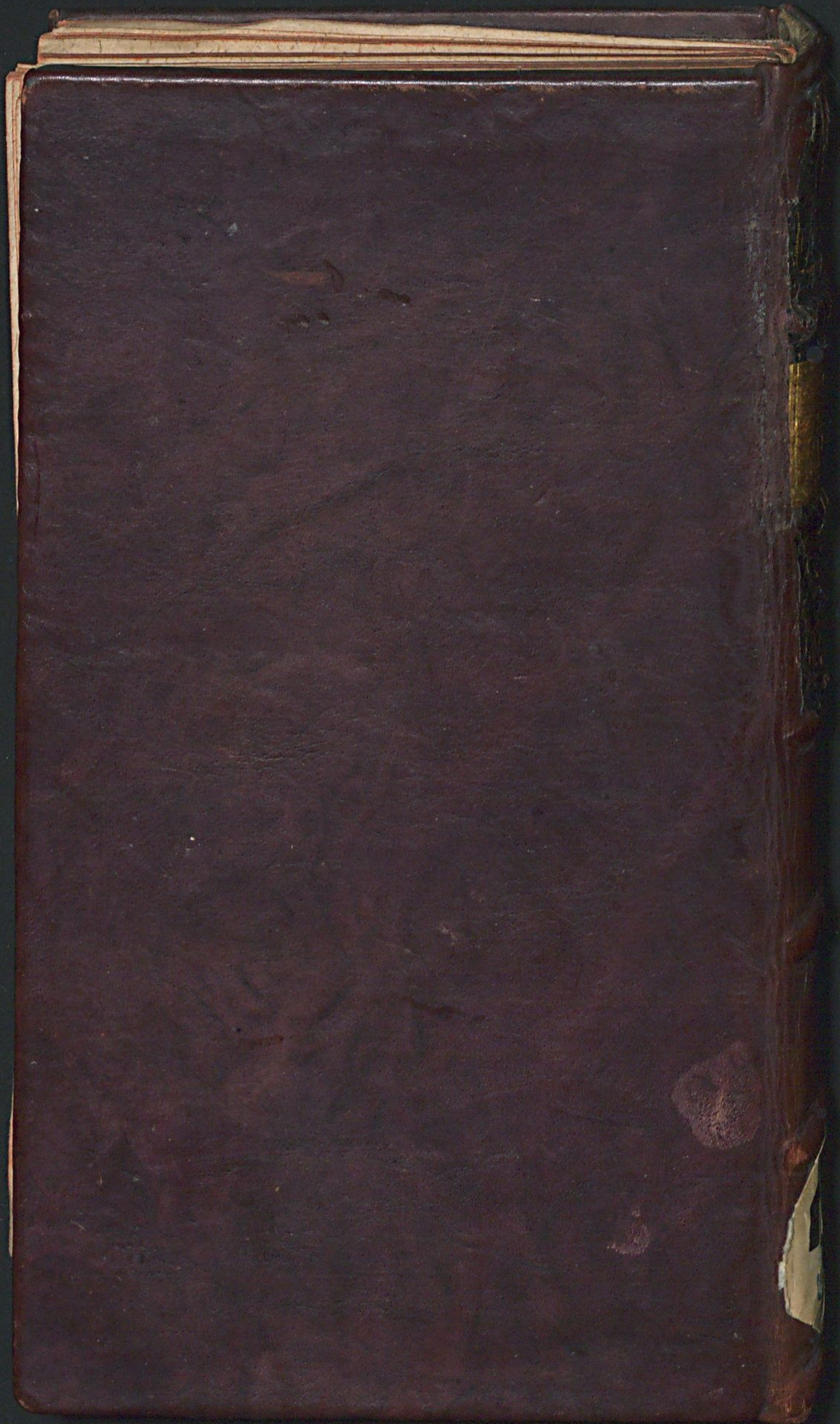
3

Th. 4968

Gabriele Grauer

Halle, den 8.10.1970

14

...LARUM
...LICARUM
...ALIUM
decima quarta
...S I D E
...IO GUEINZIO
...nastii Hallensis
ndente
...DLAO BENCKERO
...fi Saxone
...n
nis Baptista.
...C. XLIV.
...SAXONUM
phori SalfeldI.

